Փոխիլը ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի : — Տարեկան բաժանորդագինն է երկու ես կիս արծաթ Մէջիտ կաւիրս վճարելի՝ թէ՛ մայրաքաղաքիս ես իր արուարձանաց ես թէ՛ գաւառաց համար : — Վեց ես երեք ամսոց համար ալ բաժանորդ կրնուիուի : — Հատը 40 փարայ է, ես կը գտնուի մասնաւորապես Պահիճ Գարու Չրաշեան ես գրաշեան Պօղոս ես Բակոր աղայից խանութիները : — Փոխադրման տողը 3 դուրուշ է մէկ անգամի համար : Առնի ամսեան կըլլայ ա-ռնի անգամներու համար :

ՀԱՍՑԷ

Ս.ո Տճօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալատճեան

Կ. Պ Ո Լ Ի Ս

Պալըգ-բազար Նաֆիյէ խան վերի յարկ թիւ 16

ՓՈՒՆՉ

درعليه ده بالق پازاروندە نافعه خانندە اوست قانده

١٦ نومرولى اوطه ده يونج غزتەسى صاحب امتيازى

خمپارسوم آلاجاجيان

ADRESSE

H. S. ALADJADJIAN

Directeur du journal Arménien

POUNTCH

16 Nafié-Han, Balouk-Pazar 16

CONSTANTINOPLE

Թիւ 2424 — ՇԱԲԱԹ — 1894 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3

ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՉԻ

Ս.ըզամ մ'ալ կը լսենք մէջ՝ առ լսմբագրութիւնս հրատարակելի դրութիւն ղրկողներէ, որ դպրոցանուան վերջին ժամանակի չարաղրական նպատակներէ, որ բնաւ հաճելի ես ընդունելի չէ մեզ :

Չեմք կրնար՝ մեր լրագրոյն մէջ տեղի տալ այնպիսի դրութեանց, յորս կը գտնուին անպէտ ու անվայել նկարագրութիւններ, դիտողութիւններ, խորհրդածութիւններ ու ակնարկութիւններ :

Չեմք կրնար հրատարակել այնպիսի դրութիւններ, որոց կանխաբանն բուն խնդրէն շատ երկար է, ես հետեւաբար տաղտկալի :

Չեմք կրնար՝ մեր աղնիւ ընթերցողաց մատուցանել այնպիսի յօդուածներ, որ աղեաւալի դէպքի մը, արկածի մը նկարագրութեան մէջ միմոսաբանութիւններ, խեղկատակութիւններ խառնած են, ոմանց՝ կամ ճիշդն է ըսել՝ օինկրոր ես անհամեստ անձանց հաճոյք ու քրքիջ պղտելու դիտմամբ :

Մեք նողկանօք կը տեսնեմք որ ահաւոր երկրաշարժի մը նկարագրութեան մէջ ծիծաղաշարժ բառեր կամ խօսքեր կը դնեն. օրինակի համար՝ սայլը սայլաձի ռամկական առածը կը յիշեն, ես գլխուցան կեղ գահիկ երդը մեռաւ, կըսեն երկրաշարժէ աւերակեալ չէնքերու վրայ խօսելու տեղն :

Մեք ղուսանօք կը կարդամք՝ վոսփորի չոգենաւու մը մէջ լուցկի վաճառող աղքատիկ տղայի մը դէմ Հայ վաճառականի մը անգթութեամբ վարուիլն իմայուելու դիտմամբ չարադրեալ յօդուածին սա՛ տողերը. « Վոսբորը սիրել կուտան աղուոր կնոջ մը պէս, որուն տաք ու խոնաւ համբոյրին ղդայութիւնը օրերով, ամիսներով կը պահես : Կինդրը (չոգենաւուն մէջ) բայ գոյն արդուզարդերով, որոնք իրենց թեղանիքներուն ես չիակին ղդուշաւոր բացուածքէն ցոյց կուտան ճերմակ կոտիկ կամ ցորենագոյն տաք միսերու ողորկութիւնները, յուլաբար կրծտած են նստարաններուն, անձնիքն ընդ առաջ ես ոտքերը երկնցուցած դեղեցիկ դալարումով մը » :

Տեսէ՛ք, միթէ կարելի է տեսնել այսպիսի անճահ ու անպարկեշտ խօսքեր, ես չղլուիլ. Միթէ մեղադրելի չէ՞ առ աղքատն ի դիտութիւն հրատարեալ պատրաստական մինչև այս ատիճան անառակիլ :

Ահա չարադրական այսպիսի նորութիւններէ կը խորշիմք մեք, ես կը խնդրեմք որ այսպիսի նորութեամբք չարադրեալ դրութիւնները չղրկուին մեզ : Յառաջ մեծաւ կը դիտեմք թէ այդպիսի յօդուածներ դրող ու ընդունող թերթերը կը հանդիսանան դաս մը մարդոց ես կը չահին, ես հետեւաբար մեր թերթն իր այս յայտարարութեանց պատճառաւ կը ձգտասուի, բայց մեք վստի չենք ըներ, ես կապատենիմք լուրջ ու ողջախոհ դասուն :

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՓՈՒՆՉԻ

Մաղաթիա. 19 Օգոստ. 1894. Չանգազան չորեր. — Զորս տարի յառաջ քաղաքիս գպրոցները բարեկարգ վիճակի մէջ էին ես ուսեալ երիտասարդներ հասցնել կը խոստանային. սակայն եռութիւնն ու առելութիւնը հասան ես ամէն բան քարուքանդ ըրին : Բէօյկեր-բազարին՝ երկու կողման վրայ չինուած 64 խանութիներէ բազկացեալ ես հայ արհեստաւորներով լի վայր մ'է. միայն երկու կողման ծայրերը մէկ մէկ թուրքի խանութիներ կան : Ս.Ա-սոյս 9 ին իրիկուան դէմ գործով մը այս պազարէն անցնելու ըստիպուած լինելով, երբ գործոյս անյաջողութեան պատճառաւ դըլուխս ծռած տխրութեամբ կը քալէի, խռպոտ ձայն մը՝ որ կոչտ ու նախատալից բառեր ես եթէ կարտարերէր, յանկարծ ուշադրութիւնս դրաւեց : Ա.յս ձայնը վարժապետի մը կուղղուէր : Մեկուսի քաշուեցայ՝ դոցա խօսակցութեան ունկնդրելով պատճառն իմանալու համար : Հինդ վայրկեան չէր անցած՝ ամէն բան հասկըցայ : Ա.յդ վարժապետը Արամեան վարժարանի նախորդ ուսուցիչներէն մին էր, որ իւր անվճար միայած տակին համար քանիցս տեղւոյս Բաղաքական ժողովոյ բողոքելէն յետոյ, վերջապէս «Դատարա լինձ յատոխ խմիէ» ըսող այրուան նման ձանձրացնելով զայն՝ Մ. Երզորդութիւն եկեղեցւոյ եկեղեցապանին ես թաղական խորհրդոյ ուղղեալ հրամանագիր մը առած՝ որպէս զի իւր տակը վճարեն, եկեղեցապանէն տակ կը պահանջէր. սակայն եկեղեցապանը՝ յամառ ոք կը մերժէր. վարժապետը հեղութեամբ իւր իրաւունքը լինելը հասկընել ուզելով «Պօղոս ամու, Բաղաքական ժողովոյ ձեղ ղրկած թուղթին ինչ պիտի ըսէք» կը հարցնէր. եկեղեցապանը՝ ի պատասխանի «Ոբր կերթաս դնա՛, ես ոչ Բաղաքական ժողովը կը ճանչնամ ես ո՛չ ալ ղրկած թուղթդ կընդունիմ» կը պօռար : Ա.յս եկեղեցապանին վարժապետոյ հետ ըլած կռիւներուն քանիցս ականատես եղած եմ, ես յանցանքը ո՛րուն ըլլալը քննելով՝ իւր վրայ դատ եմ միշտ : — Տեղացի ժողովուրդը անկարող է իր ուսուցիչները պահել : Արամեան երկսեռ վարժարանի երկու վարժուհեայ ես երեք դասատուոյ յատկապես տարեկան 35 ոսկին չկարողանալով վճարել, դասատուոյ մին՝ որ 7-800 ղրչ պահանջ ունի, տակաւին ստակ առած է իւր անասնական պետքն հոգալու համար ու չկրնար վճարել միւսը՝ որ 5-600 ղրչ պահանջ ունի՝ իւր կնոջ ու զաւակաց պահք պահել կուտայ ուտելու չդտնելով ու մուրալու ալ ամչնալով. իսկ այն վարժապետը՝ որոյ եկեղեցապանէն մերժուիլը տեսայ, ունի պահանջ 4-500 ղրչ. բայց Պալիս սիրպողական դպրոցի մը համար երկու ոսկի ղրկելու դրամ չունի : — Տեղացոյս Ս. Երզորդութիւն եկեղեցւոյ քահանաներէն Տ. Վահրամ Թէրզի Մանուկեան իւր տունը հայ օրիորդներու ես հիւանդաբու մեծաւ մասամբ ձրիաբար շինել տալէն զատ (գովելու արժանի է հայ արհեստաւորներու բարեսիրութիւնն), Արամեան վարժարանի աշակերտաց դաշտէն շալակով աղիւս կրել կուտայ, մինչդեռ տղայք թէ՛ քիչ շատ թոշակ կը վճարեն ես թէ՛ փոքր են հասակաւ. ամենէն մեծը հազիւ հազ 12-13 տարեկան կայ : Ա.սոնցմէ զատ, Տ. Վահրամ՝ որ վարժարանիս հոգաբարձութեան նախագահ ալ է՝ երբէք չմտածեր թէ՝ ժամանակն անդին է, ես տղայի մը սորվելիք մէկ դասը իւր ամբողջ տունը կարժէ : Լրագրոյդ 2418 րդ թուոյն մէջ կը գտնուի թէ Պոլսոյ երկրաշարժին պատճառաւ թաղական-նայ ոմանք դասատուայ ստակ վճարել չեն ուզեր. ո՛րչափ ես առաւել մեք գտնդատելու իրաւունք ունինք մեր քաղաքական ու թաղական ժողովոյ դէմ՝ որ վերոգրեալ անկարգութեանց դէմ աչք կը գոցեն : — Մեծաւ ուրախութեամբ կը ծանուցանեմ թէ՝ տեղացի 7 բարեպաշտ անձինք ամսոյս սկիզբներէը յատուկ տեղեկագրաւ մը կը խնդրեն Բաղաքական ժողովէն՝ Արամեան վարժարանի պատերը ճերմակ ծեփուելով ես դասարան մ'ալ աւելցնելով կեդրոնական վարժարան ընելու նկարուիլը, բակին մարմարիոն քարով յատակուիլը, աղբեր վրայ դմբեթ շինուիլը, դիմացի վլաստակեալ պանդոկին վերատին կառուցուիլը ես քաղաքիս համար մեր հեռատեսութեամբ Օրտու դի այուաբանին Ս. Փրկիչ անուամբ վանքին վերանորոգուիլը : Յիշեալ անձինք քահանայապետի համար 10 անձերէ բազկացեալ բնաբերեալ յանկ մը պատրաստած են, որոց երեքը միայն պիտի ընտրուին քըսէնէ առաւելութեամբ : Բազաքական ժողովը թէ՛ տեղեկագիրը ես թէ՛ ընտրելեայ յանկը ինկատի առած է, կը յուսամք թէ վաղ կամ անագան դոցա գործադրութեան պիտի ձեռնարկէ, նախ քան զամենայն արդի դասատուայ ստակը վճարելով : — Ա.մսոյս 12ի իրիկուան ժամը 12 ½ ին առեները լրացեալ լուսնի լուսոյն նման լոյս մը փայլեցաւ քաղաքիս արեւելեան հորիզոնէն 12 երիվայրկեան չափ ես այս խաւարեցաւ. կը կարծուի թէ օդաքարի մը երկրէն ձգուելով հեռու տեղ մը ինայէն յատակ եկած է այս երեւոյթն : — Ութսոսը օրէ ի վեր քաղաքիս հայերէն քօլերայէ (ըստ Մալաթիացւոյ՝ կըըլլայէ) մեռնող չկայ. իսկ վարակեալները շատ քիչ, ես նոքա ալ վազ կամ անագան կապաքինին, Բաղաքս չրլապատող քարանդիներն հետզհետէ վերցուելու վրայ են : — Արդէն հրատարակած է.ք Հիւսնի-մանսուրի եկեղեցւոյ անօթոց գողցուած ըլլալուն լուրն, Վնասն՝ առ նուազն 200 ոսկի կը հաշուեն. Տեղական կառավարութիւնը կալիատոի ձերբակալել դողերն. մանաւանդ տեղւոյն երեւելիներէն ես դատարանի պաշտօնեաներէն Մէ յոուլլահ Էֆէնտիզատէ Մօհսին Էֆէնտի գողերն ձերբակալելու ես գողերն դանելու համար չրլսկայ դեղերն խուզարկուներ ղրկած է : — Ա.մսոյս 6 ին, Հիւսնի-մանսուրի հռոմէականաց ժողովրդապետն՝ բրնիկ Տիարպէ.քիրի Տ. Մանուէլ վարդապետ քաղաքս գալով ուղղակի իչա կէպէլի պանդոկն. ժողովուրդն անմիջապէս հաւաքուելով ուղեցին Առաջնորդարան տանել. բայց նա մերժելով կը պատասխանէ. — « Ես այսուհետև ճգնաւոր պիտի լինիմ, ես եկեղեցի չեմ գար : » Կըստիպտին լուր տալ ոստիկանութեան. ոստիկանք կերթան կը հարցաքննեն. ո՛չ այլ ինչ կը պատասխանէ, այլ միշտ կը պնդէ մնայնակեաց լինելու գաղափարին վրայ : Ութսորութեանն առեն հաղած էր ճերմակ տափատ մը, կապոյտ բաճկոն մը ես գլուխը բրդեայ բէչէ մը : Հաստատութիւնը կը կարծէ թէ խելակորոյս եղած է. դեռ ոյշ չհասկըցաւ վարդապետին այդ վարմանց պատճառն : Կարծողներ ալ կան թէ՝ Հիւսնի-Մանսուրի պաշտօնակիցն նեղուած, միայնակեաց լինելու դատաստան ծագած է մեսայր մէջ : Մ.ամիկ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գայրդ ճեան Սիմոն էֆէնտիի Օրիորդ Մարիամ Պրմէճեանի հետ իրենց Պրմէճեան բնակարանի մէջ, ես Օրիորդ Բէհրիպէ Թիւթիւնճեանի՝ Զապուղեան Միսակ էֆէնտիի հետ իրենց փաշա Զապուղեան բնակարանի մէջ, : Հարսանեաց հանդէսք կատարուեցան երկուշաբթի, իներկայութեան երկու կողմանց ազգականաց, բարեկամաց ես նշանաւոր անձանց : Գայրդ ճեան՝ 25 տարի յառաջ Իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ մկրտուած է մեր կրնքահայրութեամբ, ես լրագրոյս պատասխանատու խմբագրի ընթերցողաց ծանօթ է : Օրիորդ Մէհրիպէ՝ 16 տարի յառաջ մկրտուած է դարձեալ նոյն եկեղեցւոյ մէջ դարձեալ մեր կնքահայրութեամբ, խնդութեամբ ես խայտանօք կը մաղթեմք որ այս երկուքն ալ իրենց նորապսակ աղնիւ ամուլից հետ մշտնջենաւոր բարօրութեամբ ու բարեկենդանութեամբ կենակցին, ամէն արկածէ ու աղետէ զերծ ու աղատ մնալով :

— Մահմետական նախակրթարանաց (Մէքթէպը Իպտաի) դասագրոց կարգն անցան՝ Էմիրնէի Մահմետական նախակրթարանի անօրէնի օգնական Բէհմիւրճեան Գրիգոր էֆէնտիի աշխատասիրած Երկրաչափութեան, ես Եանէայի նախակրթարանի ուսուցիչներէն Թորիկեան Սրմենակ էֆէնտիի պատրաստած Աչխարհագրութեան դասագիրքերն, կրթական նախարարութենէն պատրաստուել ծրագրին համաձայն դանուելով՝ քննութեամբ յատուկ յանձնաժողովին :

— Կրօնական ու Բաղաքական ժողովք չաբաթական նիստերն ընին :

— Բահանայից պարտաւորութիւնները ծանուցանող կամ յիշեցնող չրջաբերական մը՝ պատրաստուած է Կրօնական ժողովէն.

— Սամսթիոյ թաղական խորհրդին դրուեր է Կրօնական ժողովէն՝ Պալըգլըի դերեզմանատունն անկարգութիւններէ աղատ պահել. Սոյն դերեզմանատունը չըրջապատելու խնդրոյն վրայ ալ խօսուելով ժողովին մէջ, ինչպէս առաջարկած էինք վերջերս, ընդունուեր է թէ անհրաժեշտ պէտք է, ոակայն դործադրութիւնը առ այժմ յետաձգուեր է :

— Ի խնդրոյ թաղական խորհրդոյ Մայր Եկեղեցւոյ Կրօնական

— Ես ինձ համար ոչինչ չեմ ուզում, ասաց Ռուբենը, ես միայն ուզում եմ, որ ինձ ուղարկեն Ամերիկա, որ ես կարողանամ ուսանել։

— Ուրեմն դուք ուզում եք գնալ Ամերիկա, որ ուսանեք, ասաց Ռուբենին Ալեքսանդր Ստեփանի Ղազարյանը, որ նստած էր նրա դիմաց։

— Այո՛, պարոն, պատասխանեց Ռուբենը։

— Ես ձեզ կուղարկեմ Ամերիկա, ասաց Ալեքսանդր Ստեփանի Ղազարյանը, ես ձեզ կուղարկեմ Ամերիկա, որ ուսանեք

ԱՅԼԲԻ ԱՅԼԵՔ

— Ինչպե՞ս է ձեր առողջությունը, պարոն Ս.։ Հիվանդացել էիք, լսել էինք։

— Շնորհակալ եմ, հիմա լավ եմ։ Ինձ հիվանդացրել էր ձեր ընկերների ու բարեկամների այցելությունը։ Ամեն օր 8-10 հոգի գալիս էին ինձ տեսնելու, ու ես ստիպված էի նրանց հյուրասիրել։ Ես էլ ինձ հյուրասիրեցի, ու հիվանդացա։

— Ուրեմն հավատում եք, որ ձեր հիվանդությունը պատճառը այցելությունն էր։

— Ոչ միայն հավատում եմ, այլև համոզված եմ։

— Ուրեմն ձեր ընկերները ձեզ սիրում են, որ այդքան շատ են գալիս։

— Ոչ, ընկերներս ինձ չեն սիրում, ես էլ նրանց չեմ սիրում։ Ես ինձ սիրում եմ, ու ինձ սիրողներն էլ ինձ սիրում են։

— Ուրեմն ձեր ընկերները ձեզ

— Ես չգիտեմ ... ասելիքը ես ... Ես ուզում եմ ... Ես ուզում եմ ... Ես ուզում եմ